

Brannekspert til Inderøy for å etterforske brannene

Branntrygdlaget klarer forpliktelsene uten premieforhøyelse

De mange brannene på Inderøy har som rimelig kan være vært en stor påkjenning for bygdeassuranseslaget hvor alle de brente bus har vært assurert.

Bladet Nord-Trøndelag og Inntrøndelagen har spurt formannen i Inderøy Branntrygdslag, Olaf Stuber g, hvor mye det blir i utbetalinger på bygdelaget når en trekker reassuransen fra.

— For laget blir det ca. kr. 150 000, sier Stuber. Selvsagt er det en hard påkjenning for et bygdeassuranseslag, men vi har dekning for skadene.

— Og dere klarer det uten å gå til forhøyelse av premien?

— Ja, det gjør vi.

Stuber opplyser at styret i branntrygdlaget har anmodet lensmannen om å få en ekspert til å undersøke forholdene omkring brannene, for om mulig å finne en forklaring på dem.

BOK-REVY

«Guttegjengen i ødemarka» heter en ungdomsroman som nett opp er kommet hos Gyldendal. Boken er skrevet av den svenske skolehjelmsdirektør Sten Sternberg.

Sternberg har slått ned på et stoff som ikke så ofte behandles av ungdomsforfattere, og boken viser stor forståelse for de unges problemer. Men samtidig er handlingen full av overraskelser og spenning.

En samling av dikterpresten Peter Dass' mest kjente dikt er kommet på Gyldendal.

Samlingen åpner med kvadet om Munkholmen og Griffenfeldt og omfatter ellers en del av hans leilighetspoesier til bryllup og begravelse. «Peder Dasses Klage Sang udi hans 6 Aars langvarige Sygdom», en av de siste viser han skrevet, der han med enkle og gripende ord fant et mandig og fromt uttrykk for sine tanker omkring all denne legemlige elendighet. Her finner man også klagevisene, inspirert ved budskapet om Bergens bybrann i 1702.

Kontiki-boken på førsteplassen blant bestsellers i USA

Thor Heyerdahls Kontiki-bok er allerede fire uker etter utgivelsen kommet på førsteplassen blant bestsellers i De Forente Stater, meldes fra New York.

Sjelden har kritikken fra kyst til kyst vært så enstemmig i sin hyllest av en oversatt bok av denne art. Siden utgivelsen er det solgt gjennomsnittlig over 2000 eksemplarer pr. dag av Kontiki-boken som det populære magasinet «New Yorker» kaller den moderne tids mest fengslende skildring.

Kystvernbrakka på Vardøhus blir museum

Svolvær, 6. okt. (NTB). Om kort tid får landets offentlige museer en sjelden tilvekst, idet Vardøhus Museum åpner offisielt den 31. oktober. Museet holder til i kystvernbrakka på den gamle ørverdige Vardøhus festningsgrunn. Det blir en naturhistorisk, en militærhistorisk, en kulturhistorisk og en fiskeriavdeling. Museet har som gave mottatt en rekke verdifulle gjenstander.

SAS vinterruteprogram

Det mest omfattende selskapet hittil har lagt opp

Scandinavian Airlines Systems trafikkprogram for vinteren 1950—51 er det mest omfattende vinterruteprogram som selskapet noensinne har lagt opp. Det trer i kraft den 22. oktober og varer til og med 14. april 1951. Med uttagelse av innenlandstrafikken og enkelte utpregede sommerru-

ter vil SAS fortsatt fly til de samme land og byer som i høysesongen i sommer. Antallet turer pr. uke på de forskjellige strekninger vil gjennomgående være høyere enn man har hatt i tidligere vintr.

Av særlig interesse for Norges vedkommende er overgangen til firemotors DC-4 Skymaster-fly på ruten Oslo—London.

Rutenettet i Europa for øvrig knytter Norge sammen med alle sentra av større betydning. Det blir daglig forbindelse med Paris, Hamburg, Frankfurt, Amsterdam, Bryssel og Zürich og flere flyvninger i uken til Bremen, Düsseldorf, Stuttgart, München, Wien og Roma.

Det kan i denne forbindelse være interessant å påpeke at SAS er det

VALLE — en gammel Akersgård som trues av hel utslettelse

Et vakkert og interessant gårdsbruk bak St. Hanshaugen, hvis rester ennå kan bevares

Da Aker ble innlemmet i Oslo, ble byen ikke bare hovedstaden og den største av våre byer — det var den jo også før, men den ble også en av våre største og rikeste landkommuner med omfattende jord- og skogarealer. En rekke storgårder har for gått tilintetgjørelsen imøte, der Oslo vel- til utover som en molok. Med den siste byutvidelse ble igjen en ny samling store gårdsbruk og enda flere små trukket innfor byens grenser og for mange av dem gjelder det at de før eller senere må bli oppløst av den moderne storbybebyggelse.

Selv innenfor Oslos gamle bygrenser kan man imidlertid ennå i dag finne rester av gamle storgårder som for lengst er innrammet av industri- og boligkvartaler, men som fremdeles har meget å

senberg og Lindern og ikke å forglemme Valleløkken. Den store to-etasjes hovedbygningen på Lindern står der fremdeles fullstendig innesluttet av Oslo kommunes boligkomplekser som reiste seg der oppe under og etter første verdenskrig. Gårdstunet på Valle gård har også stått intakt like til i sommer, omgitt av et av de vakreste små villakvartaler som vel finnes i hovedstaden. Kloss innpå dette tunet har Universitetets rektor, professor Otto Lous Mohr sin villa, med dominerende beliggenhet og omgitt av en deilig liten frukthage midt mot St. Hanshaugen og litt lenger ned på samme siden sekretær Randolph Arnesen sin lille tiltalende villa med hage. Mellom disse to villaene lå den gamle låven på Valle som helt til i fjor høst gav plass for et lite handels-

rende bysentrum. Hvem som opprinnelig bygde den nåværende hovedbygning og forpakterbygning på Valle har det ikke lyktes å finne ved en rask gjennomgåelse av de kilder om gårdsbebyggelsen i Aker som vi har hatt leilighet til å fare igjennom. Fra nyere tid vet man at gården i 1860 ble solgt til overrettssakfører Sigvardt Wennevold, hvis familie fremdeles disponerer over eiendommen.

Gamle professor C. A. Bjerknes har i mange år bodd i hovedbygningens første etasje med sin barneflokk og har litt av hvert å fortelle om Valle fra denne tiden, både om hvor kaldt det var på kjøkkenet og om det dårlige vannet som man måtte klare seg med der oppe i den tiden. Senere har misjonsprest Astrup bodd en tid på Valle og senere bi-

Forpakterboligen og redskapsskjulet med det store duehuset i forgrunnen

fortelle om tider som svant og om gammel gårds- og byggekultur som fortjener å bli tatt hånd om. Nationen har ved flere anledninger skildret slike gamle gårdsanlegg og -tun som man fremdeles kan støte på i enkelte bydeler og merkelig nok kan man finne enda flere dersom man bare går på oppdagelsesreise omkring på forskjellige kanter av byen. Ofte er det et nytt boligbygg som setter en på sporet etter det som engang var.

Like bak St. Hanshaugen og nedover mot Iladalen, var det i vår barndom bare store løkker hvor det for lengst har reist seg svære boligkvartaler, som dels skyldes privat initiativ, dels er bygd for kommunens regning. Her ligger Lovi-

gartneri som la beslag på hagen nedenfor.

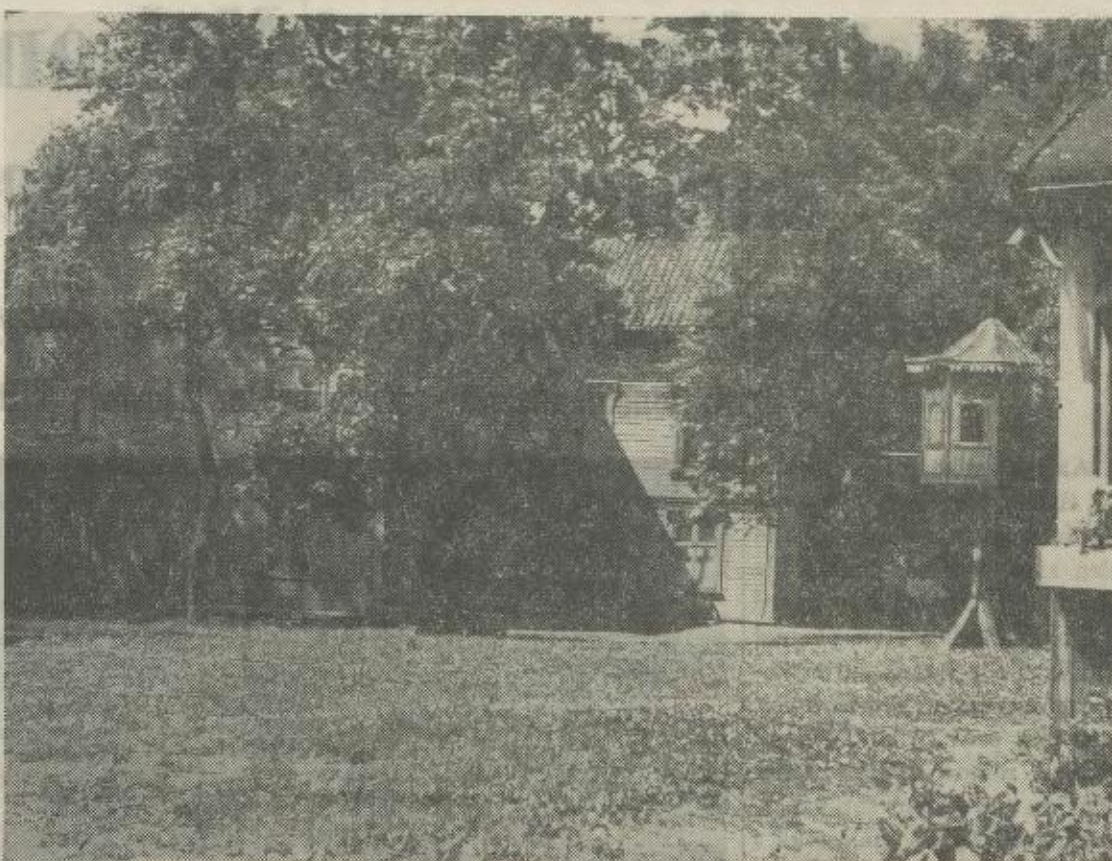
I dag er de siste rester av låven fjernet og på tomten foregår det gravingsarbeider som danner grunnlaget for et nytt boligbygg i to etasjer. Foran tomten er reist et stort plankegjerd langs Vallegaten, tvers over det gamle tunet og bakom vil det i løpet av vinteren bli reist et rekkehus med i alt 16 leiligheter. Det er sikkert ikke med glede at rektor, professor Mohr og sekretær Randolph Arnesen må si farvel til den landlege idyllen innpå sine eiendommer, men vi får håpe at det nye huset som kommer isteden ikke blir for dominerende og trykkende på de nærmeste omgivelser.

Ennå står den gamle etasjes forpakterboligen som er bygd sammen med redskapsskjul og vedbu, men også den er kanskje nå truet for alvor, iallfall dersom den planlagte gateregulering skal gjennomføres slik at Vallegaten blir ført fram til Geitemyrsvæien i full bredde. Også hovedbygningen og det store karakteristiske dueslaget på Valle er bevart og blir vel likeledes stående sammen med den mektige blodbøken i hagen som skal være landets største. Ved å redde iallfall så meget av det antagelig mer enn 300 år gamle tunet her oppe, kan ettertiden fortsatt glede seg ved noe av det typiske fra en gammel Akersgård, hvis jord-eiendom er blitt oppløst av byen.

Om Valle gård blir det fortalt at Christian IV, da han anla Christiania, hadde utsett seg stedet som sommerbolig, hvilket utmerket godt kan være sant fordi gården uenkelig både var vakker og lå i rimelig avstand fra det davæ-

rende bysentrum. Hvem som opprinnelig bygde den nåværende hovedbygning og forpakterbygning på Valle har det ikke lyktes å finne ved en rask gjennomgåelse av de kilder om gårdsbebyggelsen i Aker som vi har hatt leilighet til å fare igjennom. Fra nyere tid vet man at gården i 1860 ble solgt til overrettssakfører Sigvardt Wennevold, hvis familie fremdeles disponerer over eiendommen.

Gamle professor C. A. Bjerknes har i mange år bodd i hovedbygningens første etasje med sin barneflokk og har litt av hvert å fortelle om Valle fra denne tiden, både om hvor kaldt det var på kjøkkenet og om det dårlige vannet som man måtte klare seg med der oppe i den tiden. Senere har misjonsprest Astrup bodd en tid på Valle og senere bi-

Hovedbygningen og tunet på Valle.

Spesialinstitutt for poliomyelitt i Skien

Det blir landet første og åpnes om 14 dager

Landets første spesialinstitutt for poliomyelitt åpnes i Skien lørdag 21. oktober.

Det fortelles fra Skien at i den tid det har vært arbeidet med reisingen av instituttet, har det vært formelig konkurranse mellom håndverkere, foreninger, bedrifter m. v. om å kunne yte mest mulig til instituttet, enten ved hjelp av dugnad eller ved gaver av forskjellige art.

Resultatet av denne enestående, frivillige innsats, som hele Telemark fylke har tatt del i, er at man i dag har et helt utidsmessig spesialinstitutt for behandling av poliomyelittpasienter.

Den høytidelige åpning vil finne sted lørdag 21. oktober i nærvær av representanter for regjering, Helsedirektoratet, samt en rekke autoriteter på forskjellige områder. Men allerede nå er instituttet i full drift under ledelse av nevrologen dr. Johan Bakken.

Churchillfeber i København

København, 8. oktober. (Ass. Pr.)

En stor sølvsigarkasse vil bli overlevert Winston Churchill under hans besøk i Danmark i denne uken. Det er en gave fra de danske gullmeder. På kassens lokk er blitt grepet inn for å frede noe av det mest karakteristiske og kulturelt verdifulle av anlegget. Man må bare notere med tilfredshet at den vakre lindealleen som kranser Vallegaten skal få lov å leve.

En lærdom har vi lov til å trekke av Valle gårds skjebe.

Det må for alvor bli utrettet noe positivt for å bevare og hegne om gårdsanleggene på de mange Akersgårdene som nå er trukket innenfor bygrensen. Etter hvert som Oslo vokser rykker ødeleggelsen alltid nærmere; derfor gjelder det å skape en opinion som muliggjør at mange vakre tun og gårdsanlegg kan bevares og rammes inn av storbybebyggelsen på en slik måte at de blir liggende som perler i et vakkert diadems innfatning.

Hvorledes arbeidet skal legges an for å nå et godt resultat må det bli en sak for byens reguleringsmyndigheter å ordne i samband med alle de krefter og institusjoner som er interessert i å bygge ut Oslo til det den bør være: en hovedstad, hvor nye tider rekker gammel kultur hånden, en by som kjenner verdien av pietetsfullt samvirke mellom det som er gammelt og godt og det nye som vokser fram og også krever plass. Hvis så skjer er det håp for Sogn hovedgård, for Skøyen og Tveten ved Bryn, Linnerud i Østre Aker og andre storgårder som det burde være både en lyst og en plikt å ta vare på.

Rolf Løken.

LEIV EIRIKSSON og utflytterfolkets dag

Ved Ingebreget Sevre

Den 9. oktober feires Leiv Eiriksson-dagen i Amerika, og intet er da mer naturlig enn at vi her hjemme på denne dag nettopp minnes dem som dro ut. Dagen er nå kommet med i den offisielle almanakk og så håper vi om ikke så lenge å få den anerkjent som offisiell flaggdag.

Der ymtes stundom — og kanskje med rette — at norskdommen i Amerika holder på å falmes og visne bort; men dette kan på langt nær ikke sies om Leiv Eiriksson-dagen, for den feires med større glans og tilslutning fra år til år, — ved fester i norsk-amerikanske foreninger, og gjennom programmer og historiske foredrag over radio, etc. Store ting har disse Leiv-festene maklet, og enda mer ville de utrette, til klarlegging av denne store død, om de ville gå inn i enda bredere former i sin utførelse. For Leiv Eirikssons oppdagelse, var det dramatiske høydepunkt i den norske stammes ferder mot vest.

Det er etter flere års intens arbeid at Leiv Eiriksson blir anerkjent som Amerikas første oppdager. Det ble avgjort ved president Coolidges tale ved 100-årsfesten i Minneapolis og ved de 5 cents minnefrimerker og den minnedalje for Leiv Eiriksson, som kongressen lot utstede samme år. Og det ble avgjort ved det Leiv Eiriksson-monument, som den amerikanske regjering sendte som gave opp til Island ved 1000-årsfesten for Alltinget i 1930, og hvorved landsmann, kongressmann Olger B. Burtens (Børtnes) ble sendt som representant fra USA ved overleveringen. Endelig ble det avgjort for 15 år siden, da president Roosevelt, etter et lovforslag av kongressmann Harry Sauthoff fra Wisconsin, støttet av The Leiv Eiriksson Memorial Association of America, proklamerte 9. oktober som minnedag for landets oppdager. Provinsstyret i Saskatchewan vedtok også samme år at 9. oktober skulle være offisiell minnedag for Leiv Eiriksson, og kanskje hele Canada snart kommer med i anerkjennelsen.

Merkelig er det hvor uhyre meget det ned gjennom tidene er skrevet om de gamle nordmenns Amerika-ferder; men forbausert blir man ved å høre at de fleste bøker om dette historiske emne, er skrevet av ikke-nordmenn og i langt andre språk enn norsk. Vi finner bøker på portugisisk, fransk, tysk, italiensk, spansk, nederlandsk og andre språk, men de aller fleste er

dog skrevet på engelsk. Herav må vi tro at Leiv Eirikssons varmeste forkjempere ikke er nordmenn. I Newberry Library i Chicago finner man en merkelig bok, som er skrevet av professor Joseph Fischer, lærer ved en større jesuitisk læranstalt i Østerrike. I over 30 år studerte Fischer Vinlandsferdene før han skrev denne bok: «The Norse Discoveries of America», som også inneholder en bibliografi på nesten 500 forskjellige kilder. — Det er skrevet mange bøker om Vinlandsferdene etter denne dr. Fischers bibliografi i 1903, og da det dessuten var skrevet flere før som ikke var medtatt, kan vi med sikkerhet fastslå at mer enn 500 bøker inntil nå er skrevet om disse norske oppdagelsesferder.

I flere av de større byer i Amerika finner vi i dag bautae til minne om oppdageren, og den eldste av dem er nok The Leiv Eiriksson Statue på Commonwealth Avenue i Boston. Den ble reist i 1887. Og i fjor da staten Minnesota feiret sine 100 år, avduket man den 9. oktober et vakkert Leiv Eiriksson-monument foran Capitol-bygningen i St. Paul. — En av de flotteste gater i Chicago, Leiv Eiriksson Drive, er oppkalt til ære for Vinlands oppdager. Og en storslagen seremoni fant sted den 23. mars 1936 i Washington D. C. da en kopi av Christian Kroghs storslagne maleri «Leiv Eiriksson discovers America», ble opphengt i Congress-hallen. På forslag av den norskstammede senator Aleksander Wiley har president Truman proklamert 9. oktober som Leiv Eirikssons dag, og foranledning av Sønnen av Norge er tatt skritt til å få De Forente Stater til å utgi et 3 cents minnefrimerke, nå 350 år etter.

Nå blir altså 9. oktober her hjemme i Norge feiret som «Utflytterfolkets dag», og i stor takknemlighet for hva titusener og atter titusener av utvandrede nordmenn verden over, har utrettet for sitt gamle hjemland — ikke minst i krigens og etterkrigstidens tunge og svarte år — burde et slikt minne være fullt berettiget. — Men Leiv Eiriksson fortjener dog allikevel den største oppmerksomhet på denne dag, for han var Amerikas første oppdager, 500 år før Cabot og Columbus. Han var også den store banebryter på sjøfartens område, og han var en kirkens stridsmann og en dyktig folkefører.

Leiv Eiriksson skrev det første kapittel av den hvite manns saga der borte i Amerika, og alle nordiske menn som har fulgt etter i hans kjølvann, har gjennom tidenes løp ytet sine bidrag til beretningene. Det er til stor ære for det norske folk, — og det amerikanske med, — at landets første oppdager, ulik de spanske og andre, ikke kom som noen sjørøver og overfalls-mann; men tvertimot som en fredens mann. Han kan derved for alle tider stå som et stort ideal for folket i Vesterheimen.

Romerike Folkehøgskole

har opptatt 97 av 190 søkere til sitt vinter-kurs, som nettopp er begynt. Alle fra Akershus fylke som har søkt husstellinjen og er over 20 år, er kommet med, og alle fra Akershus fylke som har søkt de andre linjene og er over 17 år, er kommet med.

Strid om en bokstav.

En familie i Namdalen fikk en gang i sommer melding om at de hadde arvet et større beløp etter en slektning i Amerika. Før de kunne få pengene, måtte de skrive navnene sine på forskjellige dokumenter. Navnet inneholdt bokstaven Ø, og her var det striden begynte. I Amerika kunne de ikke forstå dette, og det ble en lang parlamentarisk fram og tilbake. Da bokstavstriden endelig var slutt var devalueringen kommet og følgen av det var at arveløpet var blitt betraktelig større.

POSTMESTER J. B. THORSEN, Sandnes, er etter søknad tilstått avskjed fra 29. november.

Leiv Eiriksson-monumentet i Boston, Massachusetts.